

MUNKANÉLKÜLIEK

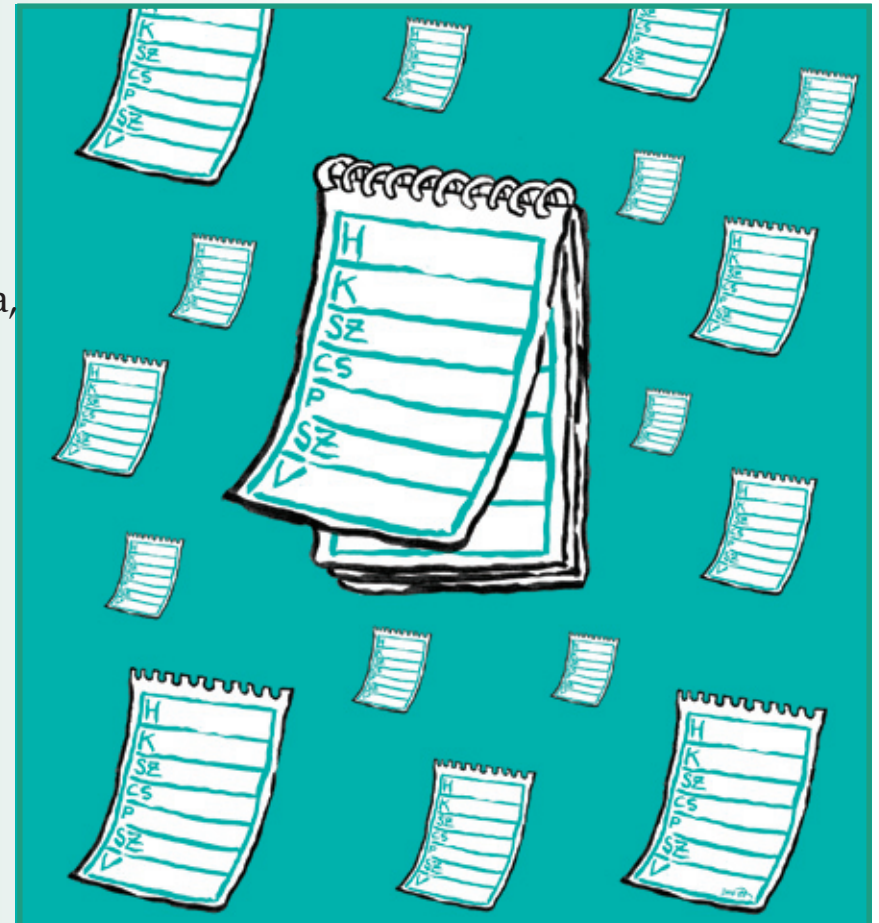
SZKA_106_08

É
N
É
S
A
V
I
L
Á
G

A modul szerzője: IFA Műhely
(Dr. Mihály Ottó, Falus Katalin, Jakab György,
F. Kristóf Mária, Czincz Józsefné, Iván Márta,
Janicsek Lajos Tamás, Kálmán Katalin, Kolláth
Erzsébet, Marcz Klára, Molnár Géza, Molnár Zsuzsa,
Montay Beáta, Ursu Zsuzsa, Zsigmond Ottilia)

**SZOCIÁLIS, ÉLETVITELI
ÉS KÖRNYEZETI KOMPETENCIÁK**

6. ÉVFOLYAM

MODULVÁZLAT

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I. RÁHANGOLÁS, A FELDOLGOZÁS ELŐKÉSZÍTÉSE					
I/a Bevezetés, hangulatteremtés					
A	A pedagógus és a tanulók körben ülnek. A pedagógus kezdeményezésével arról beszélgetnek, hogy a közelben, a közelmúltban hol zártak be nagyobb üzemet, gyárat, bányát, üzletet, amelynek következtében sok embernek megszűnt a munkahelye. 5 perc	Személyes élmények előhívása Együttműködési készség Szóbeli kifejezőkészség	Frontális munka – irányított beszélgetés		P1 (Beszélgetés)
I/b Csoportalakítás					
A	A tanulók a pedagógus irányításával csoportokat alakítanak. 5 perc	Csoportalakítás Együttműködési készség	Frontális munka – csoportalakítás		P2 (Csoportalakítás)
I/c Zenei/irodalmi szemelvények meghallgatása					
A	A pedagógus felolvassa József Attila: De szeretnék... versét. Az osztály megbeszéli a felmerült gondolatokat, a tanulók megosztják egymással gondolataikat, érzéseiket és asszociációikat a versről. 10 perc	Hangulati előkészítés Asszociációs készség Empátia	Frontális munka – bemutatás, beszélgetés		P3 (József Attila: De szeretnék...)

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
B	Az osztály meghallgatja a Beatrice együttes 8 óra munka, 8 óra pihenés, 8 óra szórakozás című számát, majd a tanulók megbeszélik az asszociációkat a dalról. 10 perc	Hangulati előkészítés Asszociációs készség Empátia	Frontális munka – zenehallgatás, beszélgetés		Beatrice: 8 óra munka, 8 óra pihenés, 8 óra szórakozás felvétele CD vagy kazetta, CD-lejátszó vagy magnó
C	Az előzőleg alakított kis csoportok összeülnek, egyénileg elolvasnak egy szövegrészletet, majd megbeszélik, hogy mi jut eszükbe a részlet kapcsán. 10 perc	Hangulati előkészítés Asszociációs készség Empátia	Csoportmunka – olvasás, megbeszélés	D1 (Koppány Zsolt: A munkanélküliség diszkrét bája)	
D	Az osztály meghallgatja József Attila: De szeretnék... című versét. Ha van a nyelvet tudó tanuló az osztályban, ő felolvassa a roma versfordítást. Az osztály megbeszéli a felmerült gondolatokat, a tanulók megosztják egymással reflexióikat, gondolataikat és asszociációikat a versről. 10 perc	Hangulati előkészítés Asszociációs készség Empátia	Frontális munka – bemutató, beszélgetés	Vrana Mámi mesél című kötet	P3 (József Attila: De szeretnék...)

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I/d Asszociációk a „munka” hívószóra					
A	A csoportok olyan szavakat írnak össze, melyek a „munka” szóról jutnak eszükbe. A felírt szavakból fürtábrát készítenek: megkeresik a főfogalmakat, és jelölik azokat a szavakat, melyek között kapcsolatot tudnak teremteni. 10 perc	Rendszerezés Asszociációs készség Együttműködési készség	Kooperatív tanulás – szóforgó, csoportszóforgó	A/3-as papír, minden csoportnak íróeszköz	P4 (Néhány ajánlott kooperatív módszer)
B	A pedagógus egy kulcsfogalmat (a munka) ír egy papírlap közepére. A csoporttagok a kerekasztal módszerével leírják azokat a kifejezéseket, melyek az adott szóról eszükbe jutnak. A csoportok beszámolnak munkájuk eredményéről. 10 perc	Környezeti kérdések megfogalmazása Rendszerező készség Asszociációs készség	Kooperatív tanulás – kerekasztal, csoportforgó	A/3-as papír, minden csoportnak íróeszköz	
II. ÚJ TARTALOM FELDOLGOZÁSA					
II/a Definícióalkotás					
A	A tanulók közös beszélgetést folytatnak arról, hogy mit jelent a 'munka', hogyan határoznánk meg, mi számít annak. A beszélgetés végén a csoportok a saját szavaikkal meghatározzák a fogalmat. 5 perc	Definíció-alkotás Összefüggés-kezelő képesség Lényeglátás	Csoportmunka – megbeszélés		

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II/b Mi leszek, ha nagy leszek?					
A	Ki, milyen foglalkozást szeretne választani. A csoporttagok megosztják egymással az elképzeléseiket arról, hogy ki milyen foglalkozást szeretne választani. A „tervek” közül minden csoport kiválaszt egyet, melyet az egész osztállyal megismertet. 10 perc	Önálló véleményalkotása Együttműködési készség	Kooperatív tanulás – szóforgó, csoportforgó		
B	Minden csoport választ egy másik csoportot, és a gyerekek végiggondolják, hogy a másik csoport tagjai milyen foglalkozást űznének, ha most felnőttek lennének. A csoportok ismertetik ötleteiket. Aki magára ismer, jelzi azt. 15 perc	Környezeti kérdések iránti érzékenység erősítése Kritikai érzék Absztrakciós készség	Csoportmunka – játék		
II/c Hogyan érhetjük el a célunkat?					
A	A tanulók a csoporton belül megbeszélik, hogy kinek mit kell tennie azért, hogy kitanuljon egy áhított foglalkozást, hogy beléphessen egy munkahelyre. A csoportok (szóvivőik útján) beszámolnak az összegyűjtött közös ismertetőjegyekről. 15 perc	Összefüggések meglátása Analizáló-szintetizáló képesség Együttműködési készség	Csoportmunka – megbeszélés, bemutatás		
II/d Életre szóló hivatás vagy pályamódosítás?					

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
A	A csoportok tagjai megvitadják és jegyzeteket készítenek arról, hogy mi a véleményük a pályaválasztásról. A csoportok egymással is megosztják a gondolataikat, kicserélik a jegyzeteiket. 15 perc	Vita és véleményalkotás Rendszerező képesség Együttműködési képesség Véleményalkotó képesség	Kooperatív tanulás – kerekasztal, listázás	Papír, írószer	P5 (A pályaválasztáshoz)
B	A csoportok riportot készítenek pályamódosításra kényszerült emberekkel, akiket a pedagógus játszik el. 15 perc	Kérdések megfogalmazása Összefüggés-kezelő képesség Kommunikációs képességek	Csoportmunka – megbeszélés, szituációs játék	Papír, írószer	P6 (Szerepkártyák) papírlapok
II/e Statisztikai elemzés					
A	A pedagógus táblázatokat, grafikonokat ad át a csoportoknak, melyeken a munkanélküliség statisztikai mutatói szerepelnek. Az adatokat a tanulók csoportonként elemzik a pedagógus által megadott szempontok szerint. 25 perc	Statisztikai adatok vizsgálata Elemzőképesség Rendszerező képesség Modellszemlélet	Csoportmunka – kutatás, problémamegoldás		P7 (Statisztikai adatok)
II/f Kilábalás a munkanélküliségből					

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/melléletek	
				Diák	Pedagógus
A	A csoportok fiktív munkanélküli személyek élethelyzetét elemzik. 35 perc	Adatgyűjtés, -elemzés Ok-okozati összefüggések felismerése Önálló véleményalkotás	Kooperatív tanulás – megbeszélés, problémamegoldás	D2 (Munkanélküliek adatai) D3 (Levelek) papír, írószer	P8 (Fiktív munkanélküliek) P9 (Levelek) a pedagógus a táblára vagy írásvetítőre írja a szempontokat
III. ÚJ TARTALOM ÉRTÉKELÉSE					
A	A pedagógus minden diáknak ad egy-egy papírlapot, és arra kéri őket, hogy írjanak le néhány most megismert, megtárgyalt, számukra fontos gondolatot, illetve egy, a tananyaghoz kapcsolódó fontos kérdést, és/vagy egy személyes megjegyzést vagy észrevételt. Az önként jelentkezők megosztják társaikkal a gondolataikat. A pedagógus reflektál a megjegyzésekre, észrevételekre. 10 perc	Gondolatok megfogalmazása Helyzetfelismerés Önismeret	Egyéni munka – feladatmegoldás Frontális munka – bemutatás, megbeszélés	Papír, írószer, papírlapok	
B	Tanulók elmondják, milyen újdonságokat tudtak meg témáról. 10 perc	Összefoglalás Önismeret	Frontális munka – beszélgetőkör		
C	A pedagógus értékeli a foglalkozást a tanulók önértékelése alapján, a részvétel és együttműködés szempontjából. 10 perc	Értékelés Kritikai érzék Önreflexió	Frontális munka – beszélgetés		

TANÁRI MELLÉKLET

P1 BESZÉLGETÉS

A településen vagy annak közelében nagy valószínűséggel lehet olyan nagyüzem (bánya, nagyvállalat), amely a közelmúltban zárta be a kapuit, így a munkások, az alkalmazottak tömegei lettek – szakértelmüktől és beosztásuktól függetlenül – munkanélküliek. Jelezzük a diákoknak – amivel a napi együttlét tapasztalataiból is tisztában lehetnek –, hogy pontosan tudjuk, ez olyan nagy baj, amely válságot okoz sok családban, valószínűleg a jelenlevő gyerekek családjának és ismerőseinek is.

P2 CSOPORTALAKÍTÁS

4 fős, szociális helyzetük szempontjából heterogén csoportokkal dolgozzunk.

A Tanári kézikönyvben számos csoportalakítási módszerből válogathatunk.

P3 JÓZSEF ATTILA: DE SZERETNÉK...

De szeretnék gazdag lenni,
Egyszer libasültet enni.
Jó ruhába járni, kelni,

S öt forintért kuglert venni.
Míg a cukrot szopogatnám,
Új ruhámat mutogatnám,
Dicsekednék fűnek fának,
Mi jó dolga van Attilának.

P4 NÉHÁNY AJÁNLOTT KOOPERATÍV MÓDSZER

Csoportforgó: A feladat elvégzése után a csoportok egymás közötti beszámolásának módja. A csoportok egymás után következnek, s így mindenki munkáját megismerik.

Gondolattérkép: A gondolattérkép olyan grafikai szervező, amely alkalmas az összefüggések feltárására. Szerkezete: a központi fogalom, mely egyben a cím is, középen helyezkedik el. Ehhez kapcsolódnak a kulcsfogalmak, azokhoz pedig szükség esetén további fogalmak.

Kerekasztal: A csoport listát készít. Körbeadnak egy lapot, amire egymás után mindenki feljegyzi a gondolatát. A papír többször is körbejár.

Szóforgó: A csoport tagjai sorban (az óramutató járásával egyező irányban) elmondják egymásnak a gondolataikat. Egy tag beszédidejét meg lehet határozni.

P5 A PÁLYAVÁLASZTÁSHOZ

A pedagógus a rendelkezésre álló időtől függően további kérdéseket, szempontokat vehet fel. A hivatásul választott foglalkozás egész életre szól, vagy lehet a későbbiekben a pályát módosítani? Ha igen, mi lehet ennek az oka? Beszélgetés a kor és a társadalom változásairól, régi és mai mesterségekről, foglalkozásokról. Miért szűnnek meg mesterségek, illetve miért születnek újak?

P6 SZEREPKÁRTYÁK

Minden csoport kártyán adatokat kap egy kitalált személyről, akiről tudják az eredeti és a jövőbeli foglalkozását. Az a feladatuk, hogy tegyenek fel öt kérdést, amelyek megválaszolásából kiderül, miért kényszerültek az érintettek pályaelhagyásra, és hogyan kerültek az új munkahelyükre. A csoportok egymás után felteszik kérdéseiket. A riportalany (válaszadó) minden esetben a pedagógus, és a többi csoport tagjai ötleteikkel, kérdéseikkel, észrevételeikkel segítik őt. A játék végén az osztály közösen megbeszéli, hogy a kérdések a célra irányultak-e. Irányítsuk úgy a gyerekeket, hogy keressék a pályamódosítások okainak társadalmi hátterét!

A szerepkártyákat a pedagógus készíti el, a helyi adottságok és viszonyok ismeretében.

1. csoport: cipészből lett irodaházi portás
2. csoport: tanárból lett biztosítási ügynök
3. csoport: mérnökből lett vállalkozó, aki fajtátékokat készít
4. csoport: elektrotechnikai műszerészből lett adatrögzítő
5. csoport: tejfeldolgozó üzemi szakmunkásból lett bolti eladó
6. csoport: gyári betanított munkásból lett alkalmi munkás

P7 STATISZTIKAI ADATOK

Az aktuális statisztikai adatok megtalálhatóak a Központi Statisztikai Hivatal honlapján: www.ksh.hu

Az elemzés szempontjai:

- gazdaságilag aktívak (új fogalom!), ezen belül a foglalkoztatottak és a munkanélküliek aránya;
- a foglalkoztatottak és a munkanélküliek aránya életkor szerint;
- a foglalkoztatottak és a munkanélküliek aránya nemek szerinti megoszlásban;
- a foglalkoztatottak és a munkanélküliek aránya iskolai végzettség szerint;
- a foglalkoztatottak és a munkanélküliek aránya az ország különböző régióiban (új fogalom!) és Budapesten.

Az új fogalmak jelentését meg kell beszélni. A pedagógus folyamatosan segítse és ellenőrizze a csoportok munkáját!

P8 FIKTÍV MUNKANÉLKÜLIEK

A pedagógus minden csoportnak ad (vagy a csoportok húznak) egy-egy borítékot, melyben hat különböző, fiktív munkanélküli személy élethelyzetének rövid leírása szerepel. Ezekkel a diákok megismerkednek. Ezután minden csoport megkapja ugyanazt a hat levelet. Ezek közül kiválasztják azt az egyet, amelyet az ő fiktív munka-nélkülijük írt. A leírásból és a levélből kigyűjtik az információkat.

Szemponatok:

- Mi volt a munkanélküli személy eredeti foglalkozása?
- Mi lett az új munkája?
- Mit tudott felhasználni a meglévő ismereteiből, tudásából?
- Milyen tulajdonságait tudja használni az új munkájában?
- Kik, milyen szervezetek segítették az elhelyezkedésben?

A csoportok jegyzeteket készítenek, szerepkörök (felolvasó, íródeák, szóvivő, időfigyelő, témafelelős) kialakításával. Beszámolnak egymásnak a gyűjtött információkról, majd közösen vonnak le következtetéseket arra vonatkozóan, hogy ha valaki munkanélkülivé válik, hogyan tud újra teljes életet élni, milyen tulajdonságokra, milyen „támogató rendszerre” van szüksége.

P9 LEVELEK**1. Ferenc levele a barátnőjének**

Drága Edina!

A diplomaosztó óta minden olyan kilátástalannak tűnt. Mikor elkezdtem a hídépítő szakot, úgy tűnt, hogy diplomázás után könnyen el tudok majd helyezkedni. Sajnos a valóság nem ezt mutatta. Örülök, hogy mindvégig tartottad bennem a lelket, támogattál, hogy tanuljak még egy idegen nyelvet. Szerencsém volt, mert a szüleim is mindenben segítettek, még a nyelvtanfolyamot is fizették. Milyen jó, hogy a svédet választottam, mert Svédországban kínáltak állást egy magasépítő cégnél. Igaz, hogy el kell költöznöm Magyarországról, de Hozzád közelebb kerülök. Így havonta tudunk találkozni.

Ölel,
Feri

2. János levele egy gyerekkori barátjának

Kedves Józsi!

Végre sikerült! Tudod, nem könnyen szántam rá magam, hogy vállalkozó legyek, de szerencsére segítségemre volt a nyári idény is a Balatonon, hogy anyagilag rendbe jöjjünk. Milyen jó, hogy szeretek barkácsolni, és a ház körül tevékenykedni. A környéken mindenkivel jóban vagyok, mindenki tudta, hogy bármit megjavítok. Ennek köszönhetem, hogy az egyik kedves szomszédom beajánlott egy üdülő vezetőjéhez, így kaptam náluk gondnoki állást. A családom is fellélegzett. Nem kis feszültséggel jártak az elmúlt hónapok.

Üdvözöllek,
János

3. István levele gyermekeinek

Drága Gyermekeim!

Megosztom Veletek a jó hírt: hétfőtől újra dolgozom! Egy mezőgazdasági vállalkozónál találtam munkát, az üvegházban kell gondoznom a virágokat. Az önkormányzat és a kertészet tulajdonosa között megegyezés született, ami alapján indítottak egy ingyenes – és érdekes – tanfolyamot. Így tanultam ki a virágkeresztet. Továbbra is nagyanyátnál lakom. A következő hónapban már tudok egy kis pénzt is küldeni Nektek.

Mindkettőtöket sokszor csókollak,
Apátok

4. Ágnes levele az édesanyjának

Drága Mama!

Igazad volt, nem hiába talpaltam annyit a munkaügyi hivatalba! Már az is nagy öröm volt, hogy elfogadták a jelentkezésemet egy ECDL tanfolyamra. Képzeld, mi pénzbe került volna ez, ha nekem kell kifizetni. Nem volt egyszerű a gyerekek és az épülő ház mellett tanulni és levizgázni. János már kezdte elveszteni a türelmét. Sok az adósságunk, és ideges volt, hogy mi lesz velünk. Ráadásul a házimunkába is be kellett segítenie. A lényeg az, hogy kiválóan sikerült a vizsgám! Már több helyen érdeklődtem, úgy néz ki, hamarosan állást is kapok. Bízom benne, hogy most már sikerül talpra állnunk. Köszönjük a csomagot, amit küldtetek. A disznótorost tegnap ettük meg.

Téged és Apát is sokszor csókollak,
Ági

5. Nikolett levele a nővérének

Drága Zsuzsa!

Ne haragudj, hogy elmaradtam a levéllel, de annyi minden történt az elmúlt hetekben. A legfontosabbakat leírom: nemrég voltam kontrollvizsgálaton, úgy tűnik, hogy minden rendben. Az orvosok szerint, ha kímélem magam, és szedem a gyógyszereket, komo-

lyabb problémám nem lesz. Nehéz volt elfogadni, hogy nem repülhetek többet. Tudod, mennyit keseregtem és gondolkodtam azon, hogy mihez is kezdjek. Egy barátom biztatott, hogy használjam ki a nyelvtudásomat. Megkerestem több céget és kiadót, hogy fordítást vállalnék, és végül az egyik helyen alkalmaztak három hónap próbaidőre. Remélem, meg lesznek velem elégedve, és biztos állásom lesz!

Csókollak,
Niki

6. Tamás feleségének levele egy volt osztálytársának

Kedves Kata!

Jólesett, hogy írtál, örömmel olvastam, hogy jól vagytok. Hálás vagyok a segítségéért, hogy címekeket küldtél, ahol gyógytornát tarthatok. Sokat javít a helyzetünkön, ha én is tudok munkát vállalni. Tamás olyan vállalkozásba kezd, hogy naponta néhány órát itthon tudjon maradni Marcival, amíg én tornát tartok. Talán még nem írtam, de egy kozmetikai cég tanácsadója lesz. Egy barátja segítette hozzá ehhez a munkához. Kellett egy kis befektetés is, de ezt még kibírta a családi kassza. Most már bizakodva nézünk a jövő elé.

Szeretettel üdvözöllek,
Juli

